

Nova Pravda

GLASILO NARODNO-SOCIJALISTIČNE STRANKE.

Uredništvo:

Narodni dom, Tajništvo NSS. Telefon št. 77.

Izhaja tedensko

Posamezna številka velja 1 krono

Upravišтво: Ljubljana, Gradisce 7, levo. T. 77.

Naročnina: Mesečno 4 K. Inzerati po dogovoru.

Naša delegacija v Pragi.

20. p. m. je sprejelo načelstvo Narodno - socialistične stranke sledeči dopis od sekretarijata češko-slovenske socialistične stranke (Česke NSS).

„Bratsko načelstvo Narodno - socialistične stranke v Ljubljani.

Zahvaljujemo se Vam za Vaš iskreni dopis z dne 14. decembra p. l. in Vam poročamo, da smo ga predložili osrednjemu izvrševalnemu odboru stranke pri njegovi poslednji seji. — Osrednji izvrševalni odbor je sklenil zaprositi Vas, da bi bili tako ljubeznivi in se poslužili priložnosti zborovanja naših zastopnikov stranke, ki se bo vršil v soboto dne 22. in v nedeljo 23. januarja t. l. v veliki dvorani nunskega Narodnega doma ter poslali svoje delegate v Prago.

Veselo se Vašega obiska, katerega gotovo uporabimo k navezanju

ozihih stikov z slovenskim narodno-socialističnim gibanjem, bilježimo z bratskim pozdravom...“

Pismo je bilo odposlano iz Prage 13. p. m. a se je vsled stavke poštne nameščenec v Avstriji zakasnilo za dober teden in tako ga je načelstvo dobilo v roke šele v zadnjem trenutku. Vsled izredne važnosti ozihih stikov z bratsko čehoslovaško socialistično stranko je načelstvo v izredni seji sklenilo, da se odzove pozivu bratske češke stranke in pošlje svoje delegate v Prago. V ta namen sta bila določena tov. podnačelnik Juvan in centralni politični tajnik tov. Fakin. V zadnjem trenutku se jima je pridružil tudi tov. Pesek, ki je bil na potu v Nemčijo in se vsled tega v Pragi ni mogel zadržati dalje nego dva dni. Poročilo o delu in uspehih delegacije priobčujemo na drugem mestu.

Problem narodnega socializma.

Smatram narodni socializem za reakcijo proti marxizmu, za neizogibno posledico filozofske in ekonomske zmotne marxizma. Ta reakcija se mora pojaviti ne samo teoretično, t. j. z opustitvijo zmotnih cest zgodovinskega materializma in zaželenih komunističnih rezultatov marxovega kolektivizma (državnega socializma), temveč tudi, in to posebno, javiti se mora tudi praktično, t. j. z povzdigom psihološke in pravstvene strani socializma. Marxizem ni poznal psihologije, ker ni poznal in ne pozna človeka, kot enakopravnega socialnega bitja. Njemu je zadostoval in mu zadostuje železni in nespremenljivi pohod družabno-gospodarskega razvoja, kateri je zanj edino odločujoči faktor. Ne tako narodni socializem. Ta v svojem mirnem racionalističnem značaju nikdar ne izpusti iz oči psihološke empiristike in računa stalno tako s tendencami socialnega razvoja, kakor z današnjo in bodočo posebnostjo človeka. Z drugimi besedami: za narodni socializem je odločujoče važnosti ravno tak izprememba gospodarsko-pravnega reda, kot tudi nujno z njem zvezana in z vzgojo pripravljena izprememba vse notranje človeške duševnosti. Gotovo je, da ne zadostuje samo socializacija družabnih oblik, ako ni istočasno vezana s socializacijo človeških duš in človeških src.

Na to soc. prakso na vzgojo človeka k socializmu polaga narodni so-

cijalizem ravno največjo važnost v prepričanju, da nova družba stoji in pade z novim človekom. V tem pa je tudi nedvomno slovansko poslanstvo v teoriji modernega socializma. Ta pravstveno vzgojna stran ni bila in ni, za vsakega poznalca razmer razumljivo, v prvem obstoju in delu stranke v zadostni meri realizirana. Agitacijska in organizacijska delavnost izrpava žalibog vse naše sile. A kakor hitro bo osnova naše stranke tako trdna, kakor je danes osnova naše bratske stranke na Češkem, bomo morali pristopiti k rešitvi naše največje naloge: k uresničitvi socialističnih idealov katere danes proglašamo v besedi k uresničitvi v nas samih, v našem življenju in vsem našem delovanju. Dete v socializmu, žena v socializmu, mi vsi v socializmu t. j. v resnični njegovi praksi, v doslednem izvajanju njegovih načel. Kajti: kako malo socialno čutimo po večini dosedaj, mi — otroci stare družbe. In vendar je v tem vse: najboljša propaganda danes in najboljše zagotovilo za boljšo bodočnost. V trudu: biti pravičen že danes in pripravljati težki in položni prepoved od jedne generacije do druge — s stalnim približevanjem k idealom v besedah izrečenim ali še ne uresničenim. To mora biti prva vzgojna naloga naša v prihodnjih letih, ker je v tem problem narodnega socializma, problem njegovega eksistenčnega smisla in poslanstva.

Izmenjava rapalskih ratifikacij.

V sredo 3. t. m. so zastopniki jugoslovanske in italijanske vlade izmenjali v Rimu ratifikacijske listine rapalske pogodbe. Ob tej priliki je politično društvo „Edinost“ izdalo rožnatom v neodrešeni domovini sledeči poziv:

Jugoslovenci podvrženi Italiji! — Bratje in sestre.

Z aneksijo je to ozemlje postalo del italijanske kraljevine in Vi ste postali italijanski državljani. Ko je tako prehod od stare vladavine k novi dovršen, Vam pravimo predvsem: Sebi ostanite zvesti!

Od Avstrije se je bilo pač lahko ločiti: tuja Vam je bila; če je kdaj le komaj zadostila, že če je le prizanaša-

la Vašim najskromnejšim potrebam, je bilo dobre dovolj; več niso dajali narodni nasprotniki, v tem enako složni kakor nepomirljivi. Ne hrepenenje po preteklosti, le primerjanje s sedanjostjo bi utegnulo oživljati spomin na Avstrijo, da bi le nova vladavina — to bojazen je potrdila žalostna okupacijska doba — ne prekašala stare v slabem, ne zaostajala za njo v dobrem! Drugače naj je le zatoni ta spomin!

Ali Avstrija ni bila naša preteklost. V Vaši preteklosti je bilo tudi nekaj večjega in boljšega, nekaj kar ni bilo tuje, nego Vaše, čisto Vaše, od česar se ne smete ločiti, če naj se ne izneverite svojemu lastnemu bistvu. Vse v drugo smer, od Avstrije proč, so Va-

ši predniki in ste Vi, rod za rod, obračali poglede, odkar se je prebudila narodna zavest in je zablestel ideal svobode in edinstva. V tej luči je vse drugo bilo le časnega pomena, koristno ali škodljivo po razmerah, le pripomoček ali ovira na poti k cilju.

In ko je izbruhnila evropska vojna, so pač mogli dvomiti, narod ni dvomil. Ko so kakor spomladanska spala prihajali v deželo glasovi in obljube o zaščiti malih narodov, o odrešenju tlačanih, o preosnovi držav in preureditvi mej na podlagi narodnosti in samoodločbe, je narod vzdignil glavo in se osrčil, sredi trpljenja in gorja: Tista, ki je edina mogla biti njegova prava domovina, kako razločno, kako blizu nam je stopila pred oči! Poln upov in zaupanja je iztegnil roke bratom in odrešenikom naproti.

Pa je prišla, bratje in sestre, po lepih sanjah kruta resničnost: prej okupacija, potem rapalska pogodba, sedaj — aneksija.

Na narodno načelo se sklicujete? Saj so Vam res radi Vaše narodnosti požigali Narodne dome, Vas podili iz javnih služb, Vam jemali obrtne pravice, Vam zapirali šole, Vam zatirali jezik in Vas pošiljali iz rodne dežele iskat zavetja v Jugoslavijo. Povprašujete po pravici do samoodločbe? Saj ste imeli res priliko, plebiscitarno, v tisočih izpričati svojo narodno zvestobo v prognanstvu, v internacijah in ječah!

Ne, od te preteklosti starih idealov se ne ločite, novega razočaranja in trpljenja ne zabite! Ideali in upi so se pregloboko ukoreninili, razočaranje in trpljenje sta Vas pregloboko ranili. Korenine bodo naprej poganjale, rane naprej krvavele; glas protesta v srcih ne utihne nikdar. Naj Vam mari to brani, ali le zameri tista Italija, ki se je komaj pred 60 leti rodila iz istega ideala svobode in edinstva, na podlagi istega narodnega načela in isto pravico do samoodločbe, potom plebiscitov, ki ni takrat po njih nihče tako željno, tako obupno klical, kakor sedaj Vi! Ne, te žrtve Vam ne morejo in ne smejo naložiti, zakaj mera Vaših žretev je polna. Sedaj so drugi na vrsti, če ne za žrtvovanje, vsaj za to, da lajšajo Vašo žtev.

Zvesti svojemu narodu, a pokorni državnim zakonom, boste, bratje in sestre, zahtevali od Italije spoštovanje,

Fakin Zorko:

Kot gosti pri čeških bratih.

Vlak je obstal.

Takoj ko smo izstopili sem zapazil brata dr. Bakso, župana velike Prage, ki nas je prisrčno pozdravil. Predstavil nas je ostalim bratom in sicer so bili na kolodvoru poleg dr. Baksa še Pichl, župan Vinohradski in glavni urednik „Pondelnika“, poslanec Sajdl, poslanec Špatny, centralni tajnik češke narodne socialistične stranke br. Šolc in tajnik br. Slaviček. Vsi so imeli v gumbnicah bele in rdeče nageljne, znak čeških narodnih socialistov.

Iz kolodvora smo se takoj odpeljali v hotel „Zlata Husa“, kjer so bile za nas že pripravljene sobe. Po površni toaleti — ura se je bližala že deseti — smo se takoj odpeljali na zborovanje, ki se je vršilo v Narodnem domu v Nuslah. Med potjo mi je pripovedoval br. Slaviček, ki nas je

zaščito, gojitev svoje narodnosti! Boste terjali, da nehajo preganjati Vaš jezik v šoli in cerkvi, uradih in v javnem življenju, pačiti in brisati osebam in krajem izvirna imena, ki so posvečena po davni tradiciji, zatirati Vašo narodno trobojnico in Vaše šege in navade; boste vztrajali pri tem, da se Vam da svoboda narodnega, političnega, kulturnega in gospodarskega razvoja in da namesto lepih besed in praznih obljub naposled stopi odkrito, pošteno ravnanje z našim trpinčnim ljudstvom.

Bratje in sestre! Priznavajoč, da Vas je na stotisoče, so priklopili to ozemlje k tuji državi in so pomaknili njene meje do Triglava in Snežnika, češ, da ste Vi na tej zemlji tuji in da se država mora zavarovati pred sosedom, grožčim onstran Alp. Proti tej zmoti ali pretvezi, kakorkoli se imenuje, govori zgodovinska resnica in oglašuje se čista narodova vest. Pred najmanj več kakor trinajstimi stoletji, ko se je bila rimska okupacija že davno umaknila, so se Vaši predniki naselili po tem ozemlju med Alpami in morjem, od takrat ga držali in obdelovali v nepretrgani vrsti nešteti rodov, sedaj do dandanašnjega dne, a nikdar niso Vaši predniki in niste Vi ogrožali tuje narodnosti, sami siljeni v obrambo proti prodirajočim močnejšim sosedom. Predstraža barbarov, kakor Vas od gotove strani nazivajo, boste pač morali skazovati svoje barbarstvo in osvojevalne nagone s tem, da se boste na svojem zvesto in vztrajno bojevali proti nasilnim raznarodovalcem in potuhnjanim asimilantom za svoje: za svoj jezik, za čistost svoje krvi, za paštenje svojega doma, za svojo jugoslovensko narodnost in kulturo.

V tem boju naj Vas vodi geslo: „V edinosti je moč!“ Združite vse sile v složni in disciplinirani organizaciji, brez strankarstva, brez razlike stanu in poklica, delajte premišljeno, vztrajno, požrtvovalno za našo stvar, za popolno samoupravo našega ozemlja, za socialno povzdigo, za gospodarstveni in kulturni napredek našega ljudstva.

Bratje in sestre! Zvesti sebi, zvesti narodnim idealom, vdani ožji domovini, pokorni zakonom, nastopite težko pot. Ne klonite! Ne vdajte se! Kvišku srca! Na delo!

V Trstu, januarja 1921.

spremljal, da so bili primorani prirediti to zborovanje izven centrauma Prage, ker vsled predpustnih plesov in zabav ni bilo v centruumu mogoče dobiti pripravnega lokala.

Na pragu „Narodnega doma“ nas je sprejel br. dr. Baksa, br. Pichl, poslanec br. Sajdl, poslanec br. Špatny in več drugih bratov, ki so nas odvedli v zborovalno dvorano. Vstopili smo med referatom poslankinje Zemínove in sprejelo nas je gromovito ploskanje. Vedli so nas k predstestveni mizi, kjer smo bili predstavljeni senatorju bivšemu vojnemu ministru in načelniku stranke češko-slovenskih socialistov bratu Klofaču, ki nas je v iskrenih besedah pozdravil. Med drugim je izvajal:

Ravno Slovenci so imeli največ smisla za naše gibanje, kot so nas tudi ravno slovenski poslanci podpi-

rali v avstrijskem parlamentu v našem političnem boju z Dunajem. Tudi pri Slovencih je pomenjal narodnostni boj obenem boj za boljšo socialno bodočnost in zato se je pri njih jako hitro razširila naša misel. Žalibog je zgubil slovenski narod Trst in velik del Primorja, to zibelko narodno-socialističnega gibanja slovenskega in vsled tega se je organizacija občutno poslabšala. Preko tega pa je misel, kot so pokazale zdnje volitve v Jugoslaviji, v Ljubljani zmagovito obstala. V osrednji parlament mlade Jugoslavije sta prišla dva narodna socialisti. To zmago smo pozdravili kot mnogo obetajoči začetek bratskega gibanja v Jugoslaviji in upamo, da se razraste in ojači tudi v gibanju na Hrvaškem in Srbskem. Spominjajoč se na skupno delo, ki smo ga izvršili že pred vojno in pozdravljajoč mile brate jugoslovanske, jim želimo, da bi se jim pri nas dopadlo in si želimo, da bi se naši stiki z njimi utrdili. Bodite nam pozdravljeni! Nazdar!

Na ta pozdrav je odgovoril tov. Juvan, večkrat pretrgan od navdušenega odobravanja s sledečimi besedami:

Dragi bratje in sestre! Prihajamo k vam kot učenci k svojim učiteljem. Od Vas smo se učili in prišli smo z veseljem zopet k vam, da se tudi nadalje učimo od Vas. Že davno smo delali za narodno socialistične ideje. Toda avstrijske vlade so nas tlačile v našem delu. Opozarjam samo, da je avstrijska vlada razpustila ne samo naše politične organizacije temveč tudi strokovne delavske organizacije, ker je naša slovenska mladina pozdravila Vaše zaprte brate v antimitarističnem procesu. Takrat torej nismo mogli niti strokovno delovati. Vaša sreča je, da imate danes svojo samostojno državo. Tudi nam je zasvetilo solnce svobode in samostojnosti. Šele od tega trenutka moremo svobodno delovati politično. Imamo dva svoja zastopnika v parlamentu. Mi pa se ne zadovoljimo samo z delom med slovenskim ljudstvom, temveč pojdemo dalje, da se sprejme narodni socializem od vsega jugoslovanskega proletarijata, da bi zasadil globoko svoje korenine v celi Jugoslaviji. Hočemo, da bi vse slovanstvo imelo socializem svoj slovenski, a ne marxistični in tujeroden. Ljubimo svojo domovino, hočemo, da bi bila srečna, velika in slavna. In zato smo proti prevratu in anarhiji, katero zanaša med proletarijat komunizem. Prihajamo med Vas prvokrat, ali gotovo zopet pridemo. V imenu bratske Vam stranke narodne socialistične slovenske, pozdravljamo Vaš slavni zbor in kličemo slovenskemu socializmu: „Živeli!“

Ostali smo na zborovanju do konca in z zanimanjem smo sledili

izvajanjem posameznih referentov. Njihova poročila v kolikor so zanimala tudi za naše politične razmere, bomo objavili na drugem mestu tekom prihodnjih števil. Sedaj naj omenim le izvanredno discipliniranost Čehov, ki so vztrajali že drugi dan na zborovanju, ki se je vršilo nepretrgoma od 9. zjutraj do 6. ure popoldne. Opazil sem že od poprej znano mi skrbnost tudi preprostega češkega ljudstva glede obleke. Vsi delegati skoraj so bili oblečeni v žakeje ali pa salonske suknje.

Pri kosilu smo se spoznali s skoraj vsemi češkimi narodno socialističnimi poslanci, tako z poslancem, bivšim ministrom železnic, br. dr. Franketom, br. Strybernyjem, poslancem br. Hrysbilem, br. Burivalom itd.

Po končanem zborovanju nas je dr. Klofač odpeljal v svojem avtomobilu v naš hotel k večerji. Po večerji smo odšli v ljudski dom k koncertu češke filharmonije. Br. dr. Baksa nam je preskrbel prezidijalno ložo. Spremljal pa nas je br. občni svetovalec Trznik s svojo soprogo. Po končanem koncertu, ki nam je nudil izreden umetniški užitek, smo si ogledali natančneje reprezentančni dom, ki je gotovo najkrasnejša stavba v srednji Evropi. Po majhnem okrepčilu v njegovi vinarni, katere stene so pokrite s slikami in mozaiki prvih čeških umetnikov, smo se po mali že nekoliko trudni k počitku. (Dalje prih.)

Dr. Beneš na naših tleh.

Navdušen sprejem v Sloveniji.
V Mariboru.

V sredo okrog ene ure popoldne je na svojem potovanju v Rim došel v Maribor zunanji minister češkoslovaške republike dr. Beneš s soprogo in spremstvom. Mariborski Slovenci so priredili odličnemu češkemu politiku svečan in prisrčen sprejem. Na peronu glavnega kolodvora so ga pričakovali češkoslovaški generalni konzul iz Ljubljane dr. Beneš, ki mu je prišel naproti do Maribora, dalje zastopniki raznih civilnih in vojaških oblasti, družtev in korporacij, častniški zbor, češki klub in prav mnogobrojno občinstvo. Ko je minister dr. Beneš izstopil iz salonskega voza, se mu je poklonil češkoslovaški generalni konzul, nakar ga je pozdravil v imenu češkega kluba prof. Janowsky. Med navdušenimi živjo-klici in sviranjem vojaške godbe je stopil minister dr. Beneš k zbrani gospodi, ki ga je pričakovala, da izreče velikemu borcu za svobodo češkoslovaškega naroda ob njegovem prihodu na jugoslovanska tla svoj pozdrav. Po običajnih formalnostih predstavljanja je pozdravil ministra v imenu deželne vlade okrajni glavar

dr. Lajnič, v imenu jugoslovanske vojske general Maister, kot zastopnika slovenskega ženstva pa ga. Maistrova, ki mu je izročila krasen šopek cvetlic, ter nato v imenu jugoslovanskega Sokolstva dr. Sernec, ki je v vzvišenih besedah proslavljal dr. Benešove zasluge za osvobojenje bratskega češkoslovaškega naroda in mu zaklical sokolski „Na zdar!“ Minister dr. Beneš se je vidno ganjen zahvalil govornikom za pozdrave, se spomnil onih naših prvoboriteljev, ki so v tuji skupno z njim delovali za svoj narod, omenil nadalje, da je v vsem svojem delu imel pred očmi tudi koristi zaslužjenih bratov na jugu ter naglašal misel vzajemnosti med češkoslovaškim in jugoslovanskim narodom, katerih skupna bodočnost kaže obema tudi skupno pot dela za doseganje vzvišenih ciljev. Pod vodstvom pevovalke g. Deva je Glasbena Matica nato zapela „Bivali Čehove“ in „Hej trubači!“, nakar se je g. minister podal z vsem spremstvom v kolodvorsko restavracijo, kjer je bil lunch. Tukaj ga je pozdravil g. dr. Rosina v imenu mariborskih Slovencev, ki ravno vsled svoje pozicije na severni meji Jugoslavije znajo v njem občudovati in ceniti onega moža, ki si je pridobil neverljive zasluge za osvobojenje svojega naroda. Minister dr. Beneš se je tudi za ta pozdrav zahvalil in omenil potrebo skupnega smotrenega dela za blaginjo obeh narodov. Po lunchu so si gostje v štirih avtomobilih ogledali mesto in bližnjo okolico, nato pa so se v treh avtomobilih odpeljali čez Kamnico v Falo, kjer so si ogledali naprave velike Falske elektrarne. Okrog štirih popoldne so se zopet vrnili na glavni kolodvor, odkoder so kmalu po četrty uri z brzovlakom nadaljevali pot proti Ljubljani. Na peronu se je tudi ob odhodu zbralo mnogo občinstva, ki je ministra živahno pozdravljalo.

V Celju.

Ob pol 6. uri zvečer se je peljal čsl. minister za zunanje posle skozi Celje. V Celju se je vlak ustavil. Na kolodvoru je pričakovalo ministra celjsko občinstvo ter mestni svet z dr. Žužekom na čelu. Dr. Žužek je v imenu mesta Celja pozdravil odličnega češkega gosta, nakar se je dr. Beneš v prijaznem nagovoru zahvalil za prijateljski pozdrav. Vlak je stal na postaji okoli deset minut. Dr. Beneš se je odpeljal nato dalje med burnimi ovacijami prisotnega občinstva.

V Ljubljani.

Vlak, s katerim se je imel pripejlati minister dr. Beneš v Ljubljano, se je zakasnil za 140 minut, kar je imelo za posledico zbežanost občinstva, ki je po breuspešnem čakanju odhajalo s kolodvora. Pa v kljub temu

se je ob 7. uri zvečer na novo zbrala na glavnem kolodvoru številna množica vseh slojev, med njimi veliko število Čehov. V kolodvorskem salonu so čakali ministrovega prihoda zastopniki civilnih in vojaških oblasti: naša poslanca tov. Deržič in tov. Brandner, predsednik dež. vlade dr. Pitamic, ljubljanski župan dr. Tavčar, general Dokić z adjutantom, podžupan dr. Triller, poverjenik za soc. skrbstvo Ribnikar, ravnatelj pošt. dr. Debeljak s soprogo, dalje odbor češke obce g. nadzornik Ružička, Heinz, Čvančara, vabljeni češkega konzulata dr. R. Krivic, dr. Ivan Lah in Rasto Pustoslavšek. Ministra je prišel pozdraviti tudi njegov pariški sotrudnik dr. Gregorin.

Proti pol osmi je sporočil ataše češkega konzulata dr. Zahorsky, da vlak prihaja. Na kolodvoru so zaorili pozdravni klici, v dvorano je stopil personal ljubljanskega češkega konzulata, za njim spremljan od generalnega konzula dr. Ot. Beneša minister dr. Beneš s soprogo in tajnikom. G. generalni konzul je prestavil ministra predsednika dež. vlade dr. Pitamica, ki pozdravi ministra s soprogo, za njim se mu predstavi g. poverjenik Ribnikar in g. general Dokić z adjutantom.

Nato stopi minister k županu dr. Tavčarju, ki ga v krepkih besedah pozdravi, povdarjajoč, da nam je zagotovljena skupna bodočnost le z močno republiko češkoslovaško na severu in močno Jugoslavijo na jugu. Minister Beneš je tisti, ki je tradicionalno prijateljstvo med obema narodoma prekoval v zvezo, ki bo trdna, dokler jo bodo vodili možje kot je Beneš, katerega na svojih tleh pozdraviti smatra Ljubljana za veliko čast in zadoščenje.

Za g. županom govori pozdrav gospe Debeljakova, poklanjajoč dr. Benežu šopek rdečih klinčkov.

Za češko obec pozdravi ministra g. nadzornik Ružička.

V svojem odgovoru se minister zahvali za prisrčne pozdrave, izrekajoč trdno upanje, da se bodo zveze med Čehoslovaško in Jugoslavijo v bodočnosti še bolj okrepile v srečo obeh narodov.

Po oficijelnih pozdravih predstavi generalni konzul ministru g. Pustoslavška, dr. Laha in tov. dr. Krivica. Prisrčno se pozdravita minister in dr. Gregorin, poudarjajoča znanje še izza dela v Parizu.

V razgovoru z dr. Pitamicem in generalom Dokićem je dal minister izraza veselju nad prisrčnim sprejemom v Mariboru.

Razgovarjajoč se z dr. Lahom in dr. Krivcem je dr. Beneš pripomnil, da se bo koncem februarja vrnil in da bo ob tej priliki lahko podal kake od-

Pod črto.

Prof. dr. B. Nemec:

Svoboda.

V zakotnih ulicah Kaira so krčme v katerih se orientali opijajo z hašišem. V polmračnem prostoru visi tukaj s stropa kletka, v kateri oslepljen slavček tiho poje, kakor bi plakal in vzdihal. Svetloba je zanj za vedno ugasnila in ostal je morda samo spomin na goščave, v katerih se je spretelaval v svobodi, na živi potok ob katerem je posedal v zgodnjem jutru, da bi se napil hladne in sveže vode, na gorečo solnčno krogljo, ki je na večer zapadla za daljno obzorje in na vlažni večer, ki je potem prišel in v katerem je slavček pel svojo pesem svobode. Sedaj je zanj celo življenje ena sama noč, v kateri plače in vzdihuje, kakor, da bi tožil po dnevih izguljene prostosti.

Ta oslepljeni, zaprti slavček, kako žalostna slika sužnjosti. Živi od milosti svojega gospoda, ki ima v rokah njegovo življenje, živi brez svobode gibanja, v tesni ječi, oddaljen od gozdne prirode, ki je njegov pravi dom. Je slika ljudi in narodov, ki so zaslužjeni ne morejo radovati svojega življenja, ki jih tuje gospodstvo omejuje v svobodnem življenju, v svobodnem delu in svobodnem oddihu

in nad katerimi vedno drhti težka pest tlačiteljev. Kakor živi slavček naravno samo v svojem gaju, kjer se lahko svobodno spretelava, hrani, ljubi in poje svoje sladke pesmi, tako zamore tudi človek živeti naravno, dostojno samo, ako živi svobodno, od nikogar zaslužjen, od nikogar omejevan v svoji prostosti. Ni večje vrednosti od svobode, ki jo ni mogoče nagraditi z nikakim užitkom, z nikakim denarjem, z nikakim blagostanjem. Upoštevajmo svojo svobodo in radujmo se je, kakor se je raduje ptiček svobodno se spretelavajoč...

Kadar pišem o svobodi, se z hvalilo v srcu spominjam na svojega očeta, ki me je učil ljubezni k svobodi, ko še nisem razumel njenega pomena. Komaj 20 let star je bil poklican k vojakom, ker se ni mogel oprostiti z denarjem in 8 in pol let so ga vlačili po bojiščih, da bi se bojeval v tujih službah za tuje koristi, proti svobodi. Ganjen je pripovedoval, kako so bili primorani v severni Italiji tlačiti upor Italijanov proti avstrijski nadvladi in ponosen je bil, da ni nikdar ubil človeka. Z navdušenjem in s solzami v očeh je slikal usmrtitve italijanskih revolucionarjev, katere so postavljali ob steno pred izkopane grobove in jih ubijali. Bili so med njimi resnični junaki. A za največjo junakinjo je smatral ženo, kateri je hotel avstrijski vojak pred usmrtitvijo zavezati

oči. Iztrgala mu je robec in z besedami, da noče da bi se je dotaknil osovraženi Avstrijec, si je zavezala oči sama. Po strelu je padla v grob, a ni bila še mrtva. Častnik je ukazal, da naj trije vojniki pristopijo k grobu in naj streljajo v grob. Storili so tako, a z junakinje je padla obleka in častnik je ukazal hitro zsuti grob z glino.

Moj oče je imel na vojni tovariša, mojega poznejšega botra in mizarja v moji rodni vasi. V nekem italijanskem mestecu je bil moj boter z dvema drugima vojakoma komandiran ustreliti mladega Italijana, polnega življenja in ognja, krasnega mladeniča črnih oči in vitke postave. S strelom so mu razbili lobanjo in krvavi mozek nesrečnika je brizgnil mojemu botru v obličje. Zbolel je vsled tega in vse svoje življenje ni mogel pozabiti groze tega trenutka.

Pozneje ko sem zapopadel vrednost svobode, sem tudi razumel zakaj mi je moj oče strogo prepovedal loviti tiče in jih držati v kletkah. Ni mogel prenesti pogleda na ujetje živali. Jaz pa, kakor skoro vsak deček iz dežele, sem bil popolnoma v moči lovske strasti, onega nagiba, ki ga človek hrani v sebi iz pradavnih dob, ko so se ljudje potikali v prirodi in se živeli z zbiranjem plodov in z lovom živali. Strastno rad sem hodil po gozdu in stresel sem se pri pogledu na letečega ptiča, bežečega zajca, po drevesu ska-

kljajočo veverico, ki se je jezila, da sem jo splašil. Ko sem se enkrat tical v usodo, da ne smem nositi ptičev domov, sem iskal njihova gnezda in postal sem v tem mojster. Malokatero mi je ušlo. Vedel sem, koliko je v katerem jajčkov, kje so se izlegli mladiči in kedar so vzleteli. Še danes sem vesel, da imam čisto vest, uničil nisem niti ene ptičje družinice.

A vendar se je včasih pri nas doma pojavil za neki čas ptič. Kot čisto majhen deček sem bil težko bolan in nekega večera v strašnem mrazu je prinesel moj oče s polja šest napol zmrazjenih gavranov. Takrat je bila luda zima; sneg je zapadel visoko in izgledovani gavrani so tako oslabili, da niso mogli odleteti v gozd in so se skrili v grmovje v poljski meji. Dali smo jih najprvo v vežo, da bi prišli k sebi, nakar smo jih spustili v sobo pod postelj v kateri sem ležal. Trosili smo jim hrane na tla pred postelj in gavrani so se navadili prihajati iz svojega skrivališča. Pozneje so se sprehajali po sobi, letali na stole in klopi, sprehajali se po obednih mizah, bratili se s psom in mačkami ali nekega dne so se posadili na okno in tako dolgo trkali nanj, dokler se jim ni odprlo in gavrani so odleteli. (Dalje prih.)

Razširjajte „Novo Pravdo“.

govore glede političnih zadev. Izrazil je veselje nad dejstvom, da študira toliko Jugoslovancev v Pragi. Dejal je: „S tem se krepki zveza.“

Čas odhoda. Minister se poslovi od navzočih, ki mu kličejo na pot „na zdar“ in ga spremljajo do vlaka.

Minister iz vlaka pri odhodu odzdravlja navdušeni množici. Vlak se je odpeljal proti Logatcu po 20 minutnem odmoru.

Ministru dr. Benešu je lastna potencirana živahnost, ki ga ne zapušča, četudi se mu pozna velikansko breme dela. Vtis, ki ga napravlja, je nadvse prijeten. O obnašanju prirčen, domač, pa vendar skozi in skozi diplomat, ki ne sliši, na kar diplomat na tako delikatni poti ne sme odgovoriti.

Delavske akademije.

V Nemčiji ustanavljajo delavske akademije. Prodrlo je spoznanje, da ne bodo socialistični ideali nikdar uresničeni, če ne bo imelo delavstvo izobraženih voditeljev. Vsaka socialistična stavba se mora podreti, če so pri zgradbi odločevali le sfanatizirani instinkti mas, nizko materialistično naziranje v življenju in surova pest, brez notranjega prerojenja.

Kako je pri nas? Da kapitalistični vladi niti na misel ne prihaja, ustanavljati delavske akademije, se ni čuditi. V interesu kapitalističnega razreda pač ni, da bi se delavstvo duševno dvignilo, ker bi bilo potem vsake nadvlade konec. Vendar tudi socialistične stranke same ogromno greše, ker se ne zavedajo svoje poglavitne naloge, pripomoči delavstvu obzorja, ki ga bodo šele pravzaprav usposobila prevzeti vodstvo socialističnega družabnega reda. Socialistični politični agitatorji so še kot derviši zagrizli v delavske množice. Na shodih, sestankih in pri osebni agitaciji ni slišati drugega, kot prihojduševsko razpravljanje političnih, gospodarskih in socialnih razmer. Vpije in razsaja se, brez čute odgovornosti. Potvarja se resnice in politični agitatorji niso voditelji, ampak le sestaven del razburjene in neobjektivne množice, ki se udaja le praznim besedam in donečim frazam. Nihče se ne zaveda, da je politika in gospodarstvo znanost ter da je potreben temeljit študij, predno se lahko izreka sodbe in obsodbe.

Največji socialni problemi se rešujejo s slabimi dovtipi in zavaja se delavstvo v zmoto, da se da doseči vse čez noč. Socializacija se da uvesti z naredbo. Odrešitev delavstva je tukaj, kakor hitro bi imeli socialisti odločitev v zakonodaji. Pomanjkanje dela in kruha je odstranjeno, kakor hitro zavladajo socialisti! Tako in podobno slišimo vsaki dan. Frazel!

Nihče pa ne pove, da je rešitev socializma v delavskih množicah samih. Ni dovolj, da sem vpisan v politično organizacijo socialistov, vedeti moram tudi, kaj hočejo socialisti in kaj je socializem. Vse svoje življenske sile moram napeti, da z vztrajnim učenjem izpopolnim svojo izobrazbo in sem tudi zmožen, da postanem vreden član novega družabnega reda. Dokler ne dosežem potrebnega znanja niti misliti ni, da ućakam boljših časov. Zivljenje je bitka resnica trdega dela, vztrajnega učenja in izpopolnjevanja.

Kakor hitro bi delavstvo znanstveno razmotrivalo vsa politična vprašanja, potem sami od sebe odpadejo vsi kričarji in demagogi. Odporna sila proti kapitalističnim izkoriščevalcem bi bila neprimerno jača. Bližali bi se cilju, da delavstvo izvede svoje poslanstvo in uresniči socialistični program.

Razmišljajmo o tem, da v Nemčiji socialisti ustanavljajo delavske akademije!

Politične vesti.

Intervencija naše vlade radi preganjanja koroških Slovencev.

Na interpelacijo poslanca A. Brandnerja, ki je pred kratkim vprašal zunanjega ministra, kaj misli vlada ukreniti radi preganjanja koroških Slovencev od strani avstrijskih oblasti, je ministrski predsednik in zunanji

minister Pašić poslancu Brandtnerju odgovoril vsled boleznj zadržan pismeno potom predsednika konstituante dr. Ribarja takole:

Mednarodna plebiscitna komisija je o priliki predaje cone A Avstriji izdala na prebivalstvo proglas, ki se nanaša na zaščito manjšin, posebno na člen 92. senžermenske pogodbe, ki določa, da se ne sme nikogar vznemirjati in preganjati radi njegovega političnega obnašanja. Vlada je obveščena o nasiljih nad koroškimi Slovenci, zato je povzela pri avstrijski vladi potrebne ukrepe, da se bo pravica koroških Slovencev spoštovala in zaščitila in da se napravi nasiljem konec.

Tedenske vesti.

Našim naročnikom in čitateljem! Radi tehničnih ovir ni izšlo pretekli teden naše glasilo. Prihodnja dva tedna bo izšla v nadomestilo „Nova Pravda“ z prilogo.

Nabirajte nove naročnike!

Družaben večer priredi „Slov. delavsko podporno društvo v Celju“ na pusten torek zvečer ob 8. uri v vseh prostorih gostilne „Wilson“. Vstop imajo vsi narodno zavedni delavni sloji.

Nova stanovanjske naredba še ni razglašena, vendar so njene glavne smernice že znane. Naredba bo obsegala ob enem dalekosežen finančni načrt za pbehod iz vojnega stanja v normalne razmere. Hišnim posestnikom še sicer ni mogoče dovoliti svobodnega razpolaganja s stanovanji, vendar jih bo nova naredba varovala pred brezobzirnimi najemniki. Posebna komisija bo take najemnike najprej resno posvarila zaradi surovega in kvarnega ravnanja, ako pa bi to ne pomagalo, se jim bo stanovanje odpovedalo. Naredba bo nastopila tudi proti najemnikom, ki z najetimi prostori verizijo ter oddajajo sobe v podnajem za odušne cene. Malim hišnim posestnikom, ki imajo tako malenkostne dohodke, da ne morejo zadrževati hiše propadanja se bo pomagalo na poseben način.

Odpušćanje nepotrebnega uradništva. Po navodilih interministerjalne komisije za znižanje števila uradništva v državnih uradih je stavil finančni minister na razpoloženje nad 50 upravnih, nepotrebnih uradnikov. Okoli 100 neukaznih uradnikov bo odpušćenih.

Invalidski oddelek poverjeništvu za socialno skrb razglašja, da so zaloge oblek za invalide izčrpane ter se naj tozadevne prošnje za dobo treh mesecev ne predlagajo. Delna pomoč je mogoča le še s čevlji in perilom, katerih je še nekaj v zalogi. Opozarja se, da so sredstva za te vrste podpore tako omejena, da se prošnjam invalidom, ki so okoli 30% ali manj dela (poklica) nezmožni, ne more ustreči. Apelira se v splošnem na vse prosilca, da se na prednavedeno ozirajo ter tozadevne prošnje predlagajo le v resnih in obzira vrednih slučajih.

Tobačna glavna zaloga v Sevnici ob Savi je do 3. marca potom javnega natečaja razpisana. Jamščina znaša 18.500 kron, katera se mora položiti, predno se ponudba izroči.

Vsled hipne omotice je padla po stopnjicah Marjeta Lampe, kuharica v Žireh, ko je nesla 5 letnega otroka k počitku. Pri padcu si je prebila črepinjo, otroku pa se ni zgodilo nič hudega.

Ponesrečen beg iz ječe. V Trstu sta dva prijatelja hotela rešiti jetnika Mih. Bizala. Ko je Bizal plezal po vrvi, je oddal paznik dva strela nanj ter ga smrtno zadel.

Stekel pes na ljubljanskih ulicah. V sredo okrog poldneva je zavladalo po ljubljanskih ulicah, posebno v Poljanskem predmestju velikansko razburjenje. Vse je upilo in bežalo pred steklim psom, iz enega je ljudska fantazija napravila dva, tri... Prva sta policiji prijavila poštni nadoficijal Pevec in okrajni sodnik Jenčič, da ju je v veži Beličeve gostilne popadel za hlače srednjevelik rjav pes z belo liso na vratu. Pes je nato tekel proti pošti, kjer je popadel sina brivca Gjuda zadaj v levo stegno, mu raztrgal hlače ter zapustil odtiske zob v mesu, ne da bi rana krvavela. Nato je pes bežal mimo magistrata proti Prulam, kjer je stražnik Švab streljal za njim, ne da bi ga za-

del. Na Karlovski cesti je popadel Valterja Hollega za suknjo brez vidnih posledic. Med tem so bile že vse stražnice telefonično avizirane, začel se je divji lov, pokale so puške in revolverji, toda pes je tekel dalje po Poljanski cesti ter zbežal končno na vrt »Alojzijevešća«, kjer ga je konjač vjel v zanjko ter izročil živinozdravniku Pestotniku na konstatiranje. Med tem je prišlo poročilo, da je podoben pes tudi v Štepanji vasi močno oklal neko žensko v roko, nekemu moškemu pa raztrgal hlače. Ljudje, ki so opazovali psa, preden je bil vjet, so splošno dvomili, da bi bil res stekel, ker se je živahno oziral ako ga je kdo poklical ter je tudi h konjaču prišel na klic. Pes je sicer kazal večeraj znake stekline, vendar pa se še ni ugotovilo, če je res stekel.

Iz stranke.

Na rednem občnem zboru političnega in gospodarskega društva NSS za I. mestni (poljanski) okraj, ki se je vršil pri jako dobrem obisku dne 19. januarja v mali dvorani Mestnega doma je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik Janko Babnik, podpreds. Ivo Verbič, tajnik Aleš Jakič, blagajnik Ludovik Pust; odborniki: Vinko Magister, Friderik Repovž, Ivan Košiček, Hinko Valenčič, Drago Vojška; namestniki: Stanko Tomec, Pavel Stele; pregledovalci računov: Vendelin Sadar, Franc Galle.

Občni zbor podružnice Narodno socialne Zveze v Litiji se je vršil 26. p. m. in se je na njem izvolil sledeči odbor: predsednik Ivan Prebil, tajnik Anton Adler, blagajnik Josip Kocjančič; odborniki: Ptičar Gregor, Strniša Matija, Janežič Ivan, Prebil Marija, Zajc Marija, Mandel Jožefa; pregledovalci računov: Janežič Ivan in Anton Adler.

Ptuj. Občni zbor kraj. org. Ptuj se vrši v soboto dne 12. t. m. ob 20. uri v spodnji dvorani „Narodnega doma“. Dolžnost vsakega somišljenika je, da se točno udeleži zborovanja.

Ustanovni občni zbor org. NSS. v Maribregu. V nedeljo 30. januarja t. l. se je vršil ustanovni občni zbor Kraj. org. v Maribregu ob mnogoštevilni vdeležbi pristašev NSS. Navzoče je pozdravil v kratkem nagovoru v imeu pripravljalnega odbora tov. Jakob Matej in nato podal besedo navzočemu pol. tajniku NSS, tov. T. Vahtarju, iz Maribora, ki je obrazložil pomen nar. soc. stranke, njena načela in smernice. Tov. nadučitelj Lešnik je očrtal sedanje stanje razmer v državi in predlagal, da se preide na glavno točko dnevnega reda, t. j. izvolitev odbora. Izvoljeni so bili za predsednika tov. Jakob Matej, za podpredsednika tov. Canjko Anton, za tajnika tov. Lešnik Mirko, za njegovega nam. tov. Pirc Maks, za blagajnika tov. Bratuša Vekoslav, za nam. tov. Ambrož Karl; za odbornike pa tovariši: Katračnik Anton, Grizolt Franjo, Lah Anton, Poznič Ivan, Jošt Matija; a za preglednika računov tov. Robič in Juvancič. Vsi navzoči so izvolitev z veseljem sprejeli na kar se je prešlo na slučajnosti. K besedi se je oglasil tov. Bratuša, ki je popisal bedno stanje delavcev tamkajšnje graščine, katerih stanje ne odgovarja v prav nobenem oziru sedanjim življenskim razmeram. Zadevo se je sprejelo na znanje in se bo v najkrajšem času vkrenilo potrebno, da bo tudi gospa Suppanta morala smatrati vse svoje delavce za ljudi in ne za živino, ki živi v podzemeljskih blagih. Po končanih raznoterih vprašanjih in odgovorih je tov. predsednik zaključil zborovanje. Ustanovljena je zopet ena naših trdnjav, ki bo po svoji moči skrbela, da bo jugoslovanski delavec na lastni zemlji sam svoj gospod in ne več suženj tujca.

Dopisi.

Iz Kočevja. Kako so naši Kočevci človekoljubni, nam je nov dokaz smrt profesorja Obergfölla. Mož je bil duša nemškega življa v Kočevju, dober svetovalec županu, gozdarskemu

uradu, raznim nemškutarskim društvom itd., ter v vsakem oziru jako delaven. Resnica je, kakor piše „Genossenschaft“ v št. 4, da je bil njegov pogreb jako veličasten, pozabil pa je omeniti, da je Obergföll kot najboljša moč vseh Kočevcev, umrl vsled nezadostne hrane. Če bi njegovi ljubljenci storili svojo dolžnost vsaj nekaj mesecev pred pogrebom, bi mož lahko najbrž še danes zanje delal. Nov dokaz nevhvaležnosti sveta in opozarjamo marsikaterega Slovenca, naj se ne brati s Kočevci.

Celje. Veselice tukajšnjega nemkega „Atletik-Sportkluba“ se je poleg mnogih drugih Slovencev (po imenu) tudi udeležil ter v prav mili „Herrensprachi“ kramljal — „narodno - zavedni“, vrli somišljenik gospode v Strossmajerjevi ulici naš dični... policijski ravnatelj. „Novi Dobi“ privoščimo še poln koš sličnih „vrlili somišljenikov“! Pa vendar ne bodo rekli gospod ravnatelj, da so bili v službi?

Sramota! Na veselici celjskega nemškega „Sportnega kluba“ (zbirališče nemškutarskih in protinarodnih elementov) katero so posetili v večjem številu tudi celjski „zavedni“ Slovenci, se je slišala od strani gotovih „tevtonskih“ dam opazka: — „Schauts, wie die Windischen gut deutsch können, wenn sie wollen“. Naši dični „narodnjaki“ pa so z njimi „brüderlich“ kramljali v blaženi — švabščini do ranega jutra. Ali vas ni sram? — Pravkar zopet slišimo, da se vrši v prihodnjih tednih v hotelu „Union“ zloglasni „Jagdball“ — gotovo zopet pod okriljem bajonetov. Merodajnim krogom priporočamo vzdržnost, ker naše potrpežljivosti je konec. Slovenski živelj na Koroškem se mori in trpinči, našo posest ugonablja in požiga — bratci teh roparjev pa se pri nas repenčijo in „heila-jo“, kakor se jim zljubi, poleg tega pa še ironično zbadajo. Časa je polna!

„Ptujski list“ je začel zadnje dni pisati nekoliko bolj v narodnem duhu. Ni to morda povod graškega zborovanja za priklopitev Spodnje Stajerske Avstriji, temveč predvsem dejstvo, da so volitve končane in da JDS ne more sedaj računati pri nobenih volitvah več na ptujske nemškutarske glasove. No naj bo temu tako ali tako, preokret v pisarni ptujskega lista pozdravljamo, upamo pa seveda, da ne ostane samo pri frazah na papirju temveč, da bodo sledila tudi prepotrebna dejanja. Opomnili bi ob tej priliki g. dr. Gosaka, da naj kot mestni svetovalec ne deli obrtnih koncesij večinoma le Nemcem in nemčurjem, temveč naj se pri tem ozira predvsem na Slovence, pa bo nemškutarski hitro upadel greben. — O „fotografu“ Schrötterju smo že parkrat pisali, da je zagrizen nemčur iz Celovca, da pa je kljub temu dobil koncesijo za fotografski zavod. Kakšna so bila izpričevala nam ni znano, slišali pa smo, da ga zasleduje mariborsko sodišče, ki je prepričalo končno tudi g. dr. Gosaka, da možakar ni nikak fotograf, ampak krojač. — Upamo, da se v bodoče takih napak ne bo več delalo.

Širite „Novo Pravdo“.

Politična šola.

Priredil tov. Fakin Zorko.

Pod tem naslovom bomo prinašali osnovne politične nauke v poljudni razpravi za naše delavstvo. Za osnovo nam služi politični katekizem od t. P. Kaline, poslanca naše bratske stranke na Češkem. Upamo da bodo v času, ko je naše delavstvo po brezvestni demagogiji zbegano do skrajnosti, naši čitatelji radi vzeli v roke tudi poučno snov o politiki. Naše somišljenike opozarjamo, da naj služijo pod tem naslovom napisana razmotrivanja za osnovo političnih šol v naših krajevnih političnih in izobraževalnih organizacijah.

Feudalizem.

Predhodnik današnje politične ureditve je bil feudalizem, to je ureditev,

ki je bila osnovana na hierarhiji, ali priznani vladi plemenitašev. Tlačanstvo in tlaka sta glavna njegova znaka.

Vrhovni lastniki zemlje in posestev so bili plemenitaši, ki so od obdelovalca kmeta zahtevali razne službe, plačila in davke. Lastninsko pravo teh kmetov je bilo omejeno po vrhovnem lastninskem pravu plemenitašev, tako, da kmetje niso niti mogli svobodno razpolagati z zemljišči, niti jih zapustiti brez dovoljenja svojega plemiškega gospodarja. Bili so, kakor se pravi priklenjeni k svoji zemlji in proti volji svojih gospodarjev niso mogli storiti nobenega svobodnega koraka: nahajali so se v tlačanstvu. Gosposka je morala dati poseben dovoljenje, ako se je kdo hotel posvetiti obrti ali kakšnemu drugemu poklicu. Tako je bilo prošlo ljudstvo v popolni odvisnosti od volje gosposke.

Ta vlada gosposke se imenuje posvetna hierarhija za razliko od cerkvene hierarhije, k kateri se v cerkvi šteje vsa višja duhovščina.

Hierarhistična se imenuje vsaka ureditev, ali socijalna, politična, ali pa druga organizacija, v kateri je ljudstvo razdeljeno na višje in nižje razrede, in v katerih višji vladajo. Popolnoma tako je bilo v feudalizmu.

Porod feudalizma in hierarhije se nam razlaga jako različno; tudi vzrok za ta nastanek se našteva več vrst. Zgodovina nas uči, da je prosto ljudstvo šlo deloma prostovoljno v tlačanstvo, deloma pa bilo vanj s silo pahnjeno.

Moramo si predstavljati srednjeveško društvo, ki še ni imelo tako trdnih političnih organizacij, kakor jih ima naša družba, predstavljati si moramo prostorna seljišča celih plemen, roparsko delavnost nekaterih po poklicu bojnih plemen, šele potem lahko zapo-

pademo nastanek feudalizma.

Produktivnih stanov, ki so bili takrat v glavnem poljedelci, pastirji in obrtniki, so bili v stalni nevarnosti, da jim bo njihovo imetje oropano in njih dom opljenjen. Absolutni vladar s svojo vojsko ni mogel biti povsod in pri nezadostnih prometnih sredstvih, je bilo tudi težavno poročati vladarju o roparskih napadih. Bila je potrebna obramba proti zunanjim neprijateljem in to je bil vzrok za nastanek mejniških gradov in trdnjav. Prosto ljudstvo pa se je sedaj moralo podvreči volji grajskega gospoda ali dobrovoljno, ali pa se je podvrglo z nasilno močjo. Imelo je na izbero: ali pustiti se napasti pri svojem mirnem delu, oropati in potem vreči se v tlačanstvo, ali pa podati se v tlačanstvo gospode samo. Kralji, knezi in cesarji so sami pomagali pri občni upeljavi te ureditve. Pobirali so davke od gosposke in gosposka jih je pobirala od ljudstva. Vsak posamezen plemenitaš si je vzdrževal svojo vojsko, ki je služila enako temu, da je odbijala napade na njegove podanike kot, da je z napadi množila njihovo število. Počenjanje mnogih feudalnih gospodov ni zaostajalo v ničemer za počenjanjem roparjev, da včasih ga je še celo presegala. Roparji so svoje žrtve okradli, pa so jim vsaj pustili svobodo, med tem, ko so feudalni gospodje prostemu ljudstvu odvzeli ravno vsako prostost.

Kot torej vidimo, je bil feudalizem barbarska in nepravilna ureditev in to tem bolj, ker se je vzdržal še dolga stoletja potem, ko je že zdavnaj zgubil svoj prvotni namen. Ko so se enkrat razmere ustavile in ko se je državna organizacija izpopolnila, ni bilo več potrebna obramba proti sovražnim vpadom, medtem, ko je bila podložnost v početku nekako upravičena kot

protivrednost za zaščito imetja in življenja.

Feudalni sistem je rodil in omogočil suženjstvu podobno izkoriščanje ljudstva od strani plemenitašev. Ta sistem je bil vzrok za vznik zajedalnih eksistenc, ki so iz človeštva izsesavale vse njegove sile in zmožnosti. Na hrbet podložnih se je naložil jarem dela: obdelavati so morali gosposka polja in spravljati sadove z njih, poleg tega pa so morali kot davek oddajati del žetve z lastne zemlje, ne da bi se na kak način mogli rešiti iz tlačanstva in podložništva ali se iz njega odkupiti. Podložništvo in tlaka je tlačila ljudstvo k tlom in nikakega izgleda ni bilo na njihov konec. Feudalna gosposka kot da bi imela na večne čase zagotovljeno, da se bo ljudstvo pustilo od nje odirati, ne da bi vedelo zakaj. Držeča podložno ljudstvo popolnoma v svoji moči, si je gosposka dovoljevala proti njemu grobo, brezvestno izkoriščanje in pregrehe, zasluževala in poniževala ga je čimdalje bolj in zagrenila mu v vsako uro življenja. Dogajalo se je vse, kar se nesvobodnim od strani neplemenitih gospodarjev dogoditi more.

Jasno je, da ni bilo v takih razmerah možno, da bi se trgovina in obrt svobodno razvijali. Delavne sile so bile vsled podložništva in tlačanstva prikovane k poljedelstvu.

Feudalni sistem je bil v neizogospodarskem razvoju, preko dejstva, da je bil v svoji osnovi neopravičeno zaslužjevanja širokih plasti. — Šele v 18. stoletju se je pričel ta sistem bližati svojemu koncu, čeprav so že tudi prej porajali takozvani kmečki upori (punti), t. j. upori proti gosposki, s katerimi so se hotela odstraniti feudalna ureditev. Pri nas je

bil največji oni pod vodstvom Matija Gubca, ki so plemenitaši po svoji zmagi za kazen pustili v Zagrebu kronati z razbeljeno železno krono.

Za časa cesarja Jožefa II. (naprednega sicer ali hudega germanizatorja) je bila v bivši avstro-ogrski odstranjeno osebno podložništvo in omogočeno odkupiti se z tlake. Šele l. 1848. se je podložništvo in tlaka v Avstriji popolnoma odpravila, da si se je moralo kmečko ljudstvo tudi takrat odkupiti, zakar se je izpačalo preko 72 milijonov goldinarjev.

Feudalni sistem je bil zato ovira gibnem spoju z državo z absolutnim vladanjem; v absolutizmu je imel svojo oporo, kot jo je absolutizem našel v njem. Z zmago konstitucionalizma (sovlada ljudstva) je moral nujno propasti in se gotovo ne bo vrnil nikdar več.

Svoboda imetja, svoboda zemlje in posestev je vir tudi vseh ostalih državljanskih pravic. Feudalni sistem ni omejeval samo lastninskih pravic temveč tudi osebne pravice, kar dokazuje s celo svojo eksistenco. Razumljivo je, da se je plemstvo nerado ločilo od feudalizma, ker je bil zanj izrpen vir bogastva in moči, medtem ko je pomenjal za ljudstvo bedo in izkoriščanje. Mogoče je med bivšimi plemenitaši še danes mnogo takih, ki hrepene po bivšem feudalizmu, ali zmagoviti pohod svobodnih, demokratičnih ureditev izključuje njegovo obnovo in je s tem zapečaten tudi usoda vsaki hierarhiji.

(Dalje prih.)

Izdaja konzorcij „Nove Pravde“.

Odgovorni urednik: H. Sever.

Tiska Zvezna tiskarna v Ljubljani.

Kdor hoče imeti res s pravimi predvojnimi barvami prepletkano hišo naj se obrne edino le na trdiko

TONE MALGAJ

pleskar in ličar

Ljubljana, Kolodvorska ulica 6

Priporočajoč dobro postrežbo, vedno sveže pivo, domača prista vina in dobro kuhinjo po zelo znižanih cenah, prosim za obilen obisk

FRANJO STIKLER

Restavracija juž. kol. Maribor.

Ivan! Pridi nazaj!

Vse naj bo pozabljeno! Gospoda se ne jezi več na te od kar rabim za čevlje pravo terpentinsko čisto „ERDAL“.

1 Milka.

Franc Brumat
Ljubljana

Vsakovršna manufaktura
Mestni trg
št. 25, I. n.

Pnevmatike

za avto in kolosa v vseh dimenzijah, gumijevе predmete, vsakovrstne žice za električno napeljavno, elektromotorni material in vsakovrstne potrebščine priporoča po najnižjih cenah

M. Kuštin

Ljubljana, Dunajska cesta št. 20; telefon št. 470.

Pedrožnica: Maribor, Jurčeva ulica št. 9.

STAMPILJE
vseh vrst
CIRIL SITAR
LJUBLJANA
Sv. Petra cesta 13

„Nova Pravda“ ne
sme manjkati v
nobeni
slovenski hiši!

Centralna banka d. d. Zagreb

podružnica Maribor

naznanja, da je začela uradovati na Aleksandrovi cesti št. 46 (prejšnja kavarna Tegetthoff).

Izvršuje vse bančne posle, borzna naročila, izplačuje in izdaja akreditive, ima dovoljenje izdajati uverenja, prodajati in nakupovati valute, devize in čeke.